

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

KATU- JA NUORISOJENGIT –EHKÄISEMISTÄ JA IRROTTAUTUMISTA TUKEVAT AJANKOHTAISET TOIMET

Erytisasiantuntija Saija Sambou, oikeusministeriö

Sosiaalineuvos Marjo Malja, sosiaali- ja terveysministeriö

SOSIAALI- JA
TERVEYSMINISTERIÖ

RIKOLLISUUSTILANTEESTA JA JENGEISTÄ

- Nuorten rikokset ovat ylipäätään vähentyneet.
- Vuoden 2015 jälkeen erityisesti alle 15 -vuotiaiden tekemät vakavat väkivaltarikokset ovat lisääntyneet.
- Rikokset kohdistuvat valtaosin toisiin alaikäisiin henkilöihin.
- Yhä useampaan nuorten väkivaltarikokseen liittyy teräaseita, nöyryyttämistä ja videoiden jakamista sosiaalisessa mediassa.
- Rikokset keskittyvät pienelle osalle nuoria, joilla paljon riskitekijöitä taustalla.
- Jengien käsite – niihin liittymisen ehkäiseminen

NUORUUS ON RIKOSAKTIIVISTA AIKAA JA NUORILLA TARVE KUULUA RYHMÄÄN

- Nuorten väkivaltakäyttäytymisen taustalla on sekä yksilöllisiä (esim. rikosmyönteiset asenteet, impulsiivisuus) että ympäristöön (esim. asuinalue, rikosaktiivinen kaveripiiri, perheiden ongelmat) liittyviä riskitekijöitä. Rikollisen käyttäytymisen todennäköisyydet ovat suurimmat, kun yksilölliset ja sosiaaliset tekijät risteytyvät.
- Vaikka erityyppisiin vertaisten ryhmiin kuuluminen on nuorille tyypillistä, voi oma, esimerkiksi jostakin syystä haasteellinen elämäntilanne altistaa nuoren kiinnittymään myös väkivaltaisiin tai rikollisiin ryhmiin.
- Mikäli lisäksi nuoren ympärillä ei ole kannustavaa ja häntä tukevaa perhe- tai ystäväpiiriä, nuoren voi olla vaikeaa kokea yhteenkuuluvuuden ja arvostuksen kokemuksia yksilönä tai yhteiskunnan tasolla.
- Altistuminen kuritus- tai muulle väkivallalle, syrjintäkokemukset ja kiusaaminen lisäävät riskiä omalle väkivaltaiselle käyttäytymiselle.

NUORTEN KATUVÄKIVALTAAN LIITTYVÄT KANSALLISET SUUNNITELMAT JA STRATEGIAT

Kansallinen lapsistrategia (VNK/STM koordinoi)

Väkivallaton lapsuus –toimenpidesuunnitelma (STM/THL koordinoi)

Lanzaroten sopimuksen kansallinen toimeenpanosuunnitelma (STM koordinoi)

Istanbulin sopimuksen kansallinen toimeenpanosuunnitelma (STM/THL koordinoi)

Sisäinen turvallisuus (SM koordinoi)

Valtakunnallinen nuorisotyön ja-politiikan ohjelma (OKM koordinoi)

Rikksentorjunta ja toimenpideohjelman valmistelu (OM koordinoi)

+ MM. Polarisaation vastainen verkosto (TEM koordinoi 2023) sekä järjestöyhteistyö

Meitä on iso joukko toimijoita jo mukana. Olennaista on yhteistyö kaikilla tasoilla.

VÄKIVALLATON LAPSUUS UUTENA TOIMENPITEENÄ:

- Katuväkivaltailmiöön liittyvän alaikäisten nuorten tekemän väkivaltarikollisuuden kansallista ehkäisyä, puuttumista ja seurausten koordinaatiota vahvistetaan osana poikkihallinnollista *Väkivallaton lapsuus -suunnitelmatyötä* toimeenpanokuvauksessa tarkemmin esitetyillä tavoilla.

VÄKIVALTA ON KOKONAISVALTAINEN ILMIÖ

- Etsitään keinoja julkisessa tilassa tapahtuvan henkisen, fyysisen, seksuaalisen ja digitaalisen väkivallan ehkäisemiseksi ja siihen puuttumiseksi.
- Selkeyden vuoksi käytämme ilmiöstä käsitettä "katuväkivalta".
- Käsitettä "katu" käytetään kuvaamaan muita julkisia tiloja kuin lapsille ja nuorille perustettuja kasvatuksen tai harrastuksen institutionaalisia tiloja, kuten koulua tai ohjattuja harrastuspaikkoja. Esimerkkejä julkisesta tilasta ovat kadut, torit, kauppakeskukset ja julkiset liikennevälineet, joissa alaikäiset liikkuvat ja viettävät vapaa-aikaa etäällä aikuisten välittömästä ohjauksesta ja valvonnasta.

VÄKIVALLAN JA RIKOSTEN EHKÄISYÄ TEHDÄÄN KOLMELLA TASOLLA:

koko väestöön kohdistuvin
ennaltaehkäisevin toimin
(primääripreventio)

- Turvallinen kasvuympäristö korostuu. Esimerkiksi vanhemmuuden tuki, systemaattinen puheeksiotto, nuorisotyö ja asuinalueilla tehtävä työ mahdollisia keinoja.
- Koulut ja varhaiskasvatus, toimivat harrastukset ja mielekäs vapaa-aika tärkeitä koko väestölle.

riskiüksilöihin tai -ryhmiin
kohdistuvalla varhaisella
puuttumisella
(sekundääripreventio)

- Varhainen puuttuminen lasten ja nuorten rikoksiin on eri toimijoiden jaettu tavoite.
- Jalkautuvan työn vahvistaminen eri toimintaympäristöissä ja palvelusektoreilla on tärkeää, jotta riskialttiissa asemassa olevia nuoria voidaan tunnistaa ja auttaa varhain. Mitä aikaisemmassa vaiheessa nuoren tilanne tunnistetaan ja siihen päästään antamaan tukea, sen parempi lopputulos on odotettavissa.
- Esimerkiksi Ankkuritoiminta on tätä.

rikosten uusimisen ehkäisyllä
(tertiääripreventio)

- Toistuvasti rikoksilla oirelevien nuorten auttaminen ja toimintamallit
- Lastensuojelun sijaishuolto ja yhteisövaikuttavuus
- Järjestöjen työ rikoksilla oireilevien nuorten kanssa

TOISTUVASTI JA VAKAVIA RIKOKSIA TEKEVIEN, SUUREN RISKIN NUORTEN TUKI

- Rikosten ennaltaehkäisyhankkeen rahoitus jatkuu vuoden 2023 loppuun
- Toistuvasti ja vakavia rikoksia tekeville nuorille toimintamalli; koordinoitu, intensiivinen ja pitkäjänteinen moniammatillisen tiimin tarjoama tuki rikos- ja päihdekierteen katkaisemiseksi (myös perheelle vanhemmuuden tuki)
  - Väkivalta- ja seksuaalirikoksia uusimista ehkäisevät vaikuttaviksi arvioidut ohjelmat
  - Taustalla rikos, edessä muutos : Suositukset viranomaisten saumattomalle yhteistyölle rikostaustaisten yhteiskuntaan kiinnittymisessä
  - Koulutuskokonaisuus (NUKO) moniammatillisesta yhteistyöstä rikollisuudesta irrottautumiseksi ja palvelujärjestelmästä
  - Ohjelmatyö ja moniammatillinen tuki rikosten ehkäisyssä. Rikosten ennaltaehkäisyhankkeen 2020-2022 loppuraportti (julkaistaan 1.6.23)
- Nuoriso- ja katuväkivaltaan puuttumiseksi tarvitaan ehkäisevän ja tukevan työn lisäksi myös nuorten tekemiksi epäiltyjen rikosten joutuisaa käsittelyä rikosprosessissa. Tarkastellaan nuorille määrättäviä seuraamuksia sen varmistamiseksi, että seuraamukset kohdentuvat tarkoituksenmukaisesti.

KOKONAISVASTUU NUOREN TILANTEESTA

- OM yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa (OKM, SM, STM, VM, Kuntaliitto, hyte-alueet) valmistelee rikosentorjunnan uudelleen organisointia kansallisesti ja hyvinvointialueita tukemaan sekä toimenpideohjelmia;
  - selvitetään toimia nuorisoriikollisuuden ja nuorten jengiytymisen ehkäisemiseksi sekä toimien koordinoimista
  - selvitys jengirikollisuutta ehkäisevistä toimista Pohjoismaissa ja niiden mahdollisesta hyödynnettävyydestä
  - painopiste sekundaari- ja tertiäripreventiossa
- Raportti ja työryhmän ehdotus julkaistaan kesäkuussa
- Tutkimuksen merkitys rikoksia ehkäisevässä ja siihen puuttuvassa työssä

KESKUSTELUA

- Keitä meitä on täällä paikalla (mikä hallinnonala ja maantieteellinen alue?)
- Millaisia kokemuksia teillä on nuorten katuväkivallasta ja jengiytymisestä?
- Mihin pitäisi ensisijaisesti puuttua?
- Millainen kokemus – toimiiko yhteistyö paikallisella tasolla, kunnan ja hyvinvointialueen kesken?
- Millaista osaamista lisäävää tukea hyvinvointialueet tarvitsisivat käytännön työhön? Miten tutkimustietoa saadaan hyödynnettyä?
- Mikä auttaa?